

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

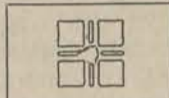
OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN,
21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN
ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG.”



Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland „ 4.—
Afzonderlijke nummers „ 0.05



Prijs der Advertentiën:

Per regel f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels „ 0.12 1/2
„ „ „ 1000 „ „ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
□ Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat. □
□ Voor Advertentiën tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO”, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, Telefoon 4424, beiden DEN HAAG

Het hoofddoel der Vereeniging is:
Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in de gewesten, om zodoende en ook door het verleen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweken tusschen Nederland en hier ginds.
Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f — 's jaars, (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50).
Zij die f 5.— of meer contribuëeren of een gift in één schenken van f 100 —, zijn donateur(trice).
Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het Koloniaal Weekblad toegezonden.

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen. — Perskroniek. — Het Gele gevaar. — Uit de O.-I. Mail. — West-Indië. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Feuilleton. — Van Vreemde Koloniën. — Vragenbus. — Oost- en West-Indisch Litteratuur overzicht. — Leeszaal. — Officiële Berichten. — Passagierslijst.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

I. Op Vrijdag 29 Januari 1909, 's avonds ten 8 ure, zal in het Zuid-Hollandsch Koffiehuis te s-Gravenhage eene lezing worden gehouden door den heer H. Doeff, over het onderwerp:

„De Indische staat en de Bestuursambtenaar.”

Belangstellenden kunnen uitnodigingskaarten bekomen: Heulstraat 17, Den Haag.

II. Tegen betaling van respectievelijk 10 en 5 cent per exemplaar zijn ten kantore van de vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, nog verkrijgbaar:

- a. Een boekje over onze Oost, voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B.;
- b. Onze Oost II, iets over den inlander en zijn zieleven, door T. J. Bezemer.

III. Alsnog ontvangen ten behoeve van de noodlijdenden van Curaçao:

van N. N. Utrecht f 5.00
vroeger ontvangen f 502.00
Totaal f 507.00

Indisch Vreugdeblijk aan H.M. de Koningin.

Bij het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging „Oost en West” is een schrijven ontvangen van het Bestuur der afdeling s-Gravenhage, waarbij het denkbeeld is voorgebracht, om van de zijde van het Hoofdbestuur, zoowel in Oost- als West-Indië, het publiek op te wekken tot het aanbieden van een huldeblijk aan Hare Majesteit de Koningin, als uiting van vreugde over het vooruitzicht van het blijven voortbestaan der Dynastie.

Deze gedachte had dadelijk onze volle sympathie, zooals zij die ongetwijfeld ook bij de andere afdelingsbesturen en bij de leden van Oost en West zal ondervinden. Evenwel, gelijk alom in Nederland, zullen ook in Oost- en West-Indië zich reeds met een dergelijk doel commissies hebben gevormd. Niettemin zou het zeker eigenaardig zijn, indien de

Vereeniging „Oost en West” ten deze zou mogen optreden als de vertegenwoordigster van allen, in Nederland gevestigd, die in Indië hebben geleefd, of die daarmede betrekkingen onderhouden, om aan Hare Majesteit ter gelegenheid van de verwacht wordende heugelijke gebeurtenis een geschenk aan te bieden, dat een zuiver Indisch karakter draagt. Mevrouw van Zuijlen-Tromp, met wie hierover in overleg getreden is, heeft zich als presidente van Boeatan bereid verklaard, ons de gewenschte medewerking te verleen.

Aan alle leden der Vereeniging „Oost en West”, aan alle vrienden van onze Indiën hier te lande en buiten Nederland, die voor het aangegeven denkbeeld sympathie gevoelen, richten wij derhalve de uitnodiging, hunne gaven rechtstreeks of door tusschenkomst der afdelingsbesturen of van onze correspondenten te willen zenden aan den penningmeester onzer Vereeniging, den heer A. A. C. Harting, te zijnen kantore in de Heulstraat no. 17, den Haag.

De inschrijving blijft opengesteld tot ultimo Februari a.s., waarna de ingekomen gelden zullen worden besteed in overeenstemming met hetgeen blijken zal het welgevallen te hebben van H.M.

Op de achterzijde van den omslag van dit weekblad is gelegenheid gegeven tot intekening.

Van de Afdeling Nijmegen:

VOORDRACHT met LICHTBEELDEN door den heer I. SIBINGA MULDER, van Groningen, op Donderdag 11 Februari e.k., 's avonds 8 uur, in het Grand Hôtel du Soleil.

Onderwerp:
De suikerrietcultuur en de suikerindustrie op Java.
Leden met hunne huisgenooten, waaronder begrepen kinderen boven de 18 jaar, hebben vrijen toegang. Voor niet-leden zal de toegangsprijs waarschijnlijk 10 cent per persoon bedragen.

PERSKRONIEK.

INHOUD: De Van Dag tot Dag schrijver in het *Algemeen Handelsblad* over den export van flinke, jonge Nederlanders naar Indië. — De *N. Rott. Crt.* over het Tandjong Priok haven vraagstuk.

Indië heeft flinke jonge Nederlanders nodig, zegt de bekende „Van Dag tot Dag”-schrijver in het *Alg. Handelsblad*.

Na zijn Indische reis heeft hij van vele jongelieden het verzoek gekregen, om hen aan een betrekking in de Tropen te helpen. De toevloed van dergelijke brieven schijnt echter zoo enorm geweest te zijn, dat de heer Boissevain besloot de vragers gezamenlijk te beantwoorden door een gedachtenwisseling in de courant uit te lokken, hoe men genoemde flinke jonge mannen, die naar Indië willen, helpen kan. Eenige dezer brieven met verzoek om inlichtingen drukt hij in zijn blad af en vervolgt dan:

„Meer dan honderd brieven, gelijkluidend met deze, ontving ik. In een afzonderlijk artikel zal ik eenige beantwoorden door mede te deelen, hoe men voorbereid wordt hier in Nederland tot plaatsing bij het Binnenlandsch Bestuur.

Maar er zijn tal van andere betrekkingen in Indië, die zeer knappe Hollandsche mannen van karakter vragen.

Zoo trof het mij, hoe goede administrateurs en reorganisateurs van hotels noodig zijn. Men stelle zich te Tosari een werkelijk goed hotel voor met een directeur als die van het voortreffelijk bestuurd Hôtel des Indes te Batavia. Maar 't zou een goudmijn zijn! Dus zijn op vele plaatsen hotels noodig met flinke Hollandsche directeurs, die zelve dirigeren en administreeeren.

Op de booten van de Paketvaart-Maatschappij is er altijd vraag naar flinke jonge zeelieden. Maar die machtige en bewonderenswaardige Maatschappij — een groote beweegkracht in Indië — behandel ik ook afzonderlijk.

Want wat ik in de eerste plaats wensch ter bespreking in te leiden is de vraag: hoe kunnen wij jongen Nederlanders, die geen protectie hebben en naar Indië willen, gelegenheid daartoe geven? Mij stond voor den geest een vereeniging, welke vraag en aanbod te zaam kan brengen, mededeelende wat in Indië gevraagd wordt en wie hier zich beschikbaar stellen, en hun raad gevende. Wat vele jongelieden vragen, vrije overtocht en voorschot, is, volgens de inlichtingen, welke ik inwon, zoo goed als nergens meer te verkrijgen. Maar mededeeling, welke plaatsen open zijn, welke vooruitzichten ze bieden, zou wel kunnen helpen. Is zoo iets mogelijk?”

Op hetgeen de heer Boissevain hier zegt over de „vereeniging die hem voor den geest stond”, zij ons in alle bescheidenheid veroorloofd op te merken, dat een dergelijke vereeniging reeds bijna 10 jaar bestaat, onder den naam *Oost en West*. Wellicht dat de heer Boissevain er het zijne toe zou kunnen bijdragen onze vereeniging aan ledenaantal te doen winnen, opdat zij meer en meer aan het door haar en nu ook door hem gestelde doel zal kunnen beantwoorden.

Als hij daartoe eens zijn vele vrienden ook in Indië, zou willen overhalen?

Reeds meermalen drong de *N. Rott. Crt.* er op aan, dat het vraagstuk van de haven van Tandjong Priok in zijn geheel met voortvarendheid tot afdoende oplossing zou worden gebracht.

„De bij de Indische begroting voor 1909 aangevraagde en toegestane aanzienlijke versterking van het baggermaterieel zal toch, zegt het blad, naar verwacht mag worden, de voorgeschreven diepte der haven van Priok, die volgens mededeeling van den minister „in den laatsten tijd aanzienlijk is verminderd”, kunnen herstellen, en door flink baggeren zal men dan die diepte kunnen behouden; doch afdoende verbetering zal eerst verkregen worden als de oorzaak der voortdurende aanslibbing van de haven wordt weggenomen. En dit laatste wordt bepaald urgent, nu ook „de zeebodem vlak buiten den havenmond” veel last van aanslibbing heeft.

Men kent de oorzaak van dit euvel; het is een gevolg van de open verbinding, waarin het scheepvaartkanaal, dat de haven van Priok met Batavia verbindt, staat met de Tjiliwong en eenige andere riviertjes. In het aangehaalde artikel stipten wij reeds aan, dat een 25-tal jaren geleden tusschen technici een hevige strijd gevoerd is over deze openverbinding en andere daarmede verband houdende onderwerpen en hoe de ondervinding schijnt aan te toonen, dat op den duur de bestaande toestand niet kan bestendig blijven. Het is bovendien niet vol-

doende de haven van Priok op de thans bepaalde diepte te brengen en te houden; die diepte moet — ook dit bespreken wij in het bedoelde artikel — belangrijk worden vergroot, om aan de eischen, die de scheepvaart reeds op dit oogenblik stelt, te kunnen voldoen.

Met ingenomenheid zagen wij daarom uit de met de jongste Oost-Indische mail ontvangen berichten, dat aan den chef der 1ste waterstaatsafdeeling een ingenieur is toegevoegd, o. m. voor „het onderzoek naar de mogelijkheid om het slob van de Tjiluwong uit het scheepvaartkanaal en uit de haven van Tandjong Priok te weren. Wij vertrouwen, dat dit onderzoek, waarbij ook betrokken is een verbetering van den wateraan- en afvoer en van de doorspoeling der stad Batavia, met gepasten spoed zal worden ingesteld en dat de Indische regeering zich daarna door de vermoedelijk groote uitgaven, welke vereischt zullen worden, niet zal laten afschrikken om een verbetering ter hand te nemen, die voor 't behoud van een voldoende diepe haven van Priok en van den toegang tot die haven bepaald noodzakelijk moet worden geacht.”

Het gele gevaar.

In een artikel onder dezen titel, waarin de Java-Bode van 24 December j.l. den oorlog verklaart aan onze chineesche broeders in Nederlandsch-Indië, lezen wij o.m.:

„Het is nu bijna drie jaren geleden, dat de regeering gewaarschuwd werd voor het gevaar, dat schuilt in de, toen pas opgerichte Tiong Hoa Kwan-vereeningen, die in schijn het onderwijs der chineezers trachten te bevorderen, maar in werkelijkheid handels- en politieke belangen beoogen, voor welk gevaar de toenmalige resident van Batavia, de heer Bakhuizen van den Brink, ten eenenmale blind was.”

Naar wij uit de beste bron kunnen mededeelen, doet men den heer B. v. d. B. met dit bericht onrecht. Ten eerste is het nu bijna drie jaar geleden, dat die heer aftrad als resident van Batavia, maar dat doet aan de eigenlijke zaak niet af. De genoemde chineesche vereeniging, welke statuten door de regeering zijn goedgekeurd, bestaat reeds langer. Die vereeniging beoogde oorspronkelijk niet anders dan verheffing van het zedelijk peil der chineesche ingezetenen door verbetering van het onderwijs, bestrijding van den aan dien landaard in 't bijzonder toegeschreven gebreken als speelzucht, woeker, opiumgebruik, bedrog in den handel, voorts door opheffing van ouderwetsche, achterlijke vormen en gewoonten, strenge toepassing van de zedeleer van Confucius. Het eerste bestuur bestond uit, op zedelijk gebied vooral, hoog staande mannen. Hadde de Regeering overeenkomstig het advies van den toenmaligen resident der vereeniging meer getoond, haar in dat streven te willen steunen, tegemoet te komen in hare oorspronkelijk bescheiden wenschen op het gebied van onderwijs, enz., dan hadden de chineezers in Indië niet de komst bevorderd van een inspecteur van onderwijs, later van een gezantschap op China, dan waren zij wellicht niet op de gedachte gekomen, of in mindere mate om hunne zoons ter verdere opleiding naar China of Japan te zenden. Aanvankelijk zich willende beschouwd zien als getrouwe onderdanen van Nederland's regeering, zijn zij zich als verstootelingen gaan gevoelen, en hebben zij gretig de behulpzame hand gegrepen, die hun van uit China toegestoken werd. Dat sedert, als het waar is, handels- en politieke belangen op den voorgrond zijn getreden, daaraan heeft de heer B. v. d. B. niet de minste schuld. Men raadplege, desverkiezende, het artikel: Het Chineezers-vraagstuk in ons nummer van 23 Juli 1908 no. 30.

Voorts maken wij opmerkzaam op het volgende aan het slot van „Wat de chinees vertelt” in ons nummer van 14 Januari j.l.:

„Ook juicht schrijver het feit toe, dat verscheidene chineezers hun abonnement op een nederlandsch dagblad in Ned.-Indië hebben opgezegd, omdat het hen hinderde, dat, telkens wanneer de een of andere chinees zich aan diefstal had schuldig gemaakt, dat blad de generaliseerende uitdrukking „chineesche schavuiten” gebruikte.”

Een gevoelen, als volgens die mededeeling bij de voorlichters der publieke opinie heerschende schijnt, is zeker niet geschikt, om de chineesche ingezetenen vertrouwelijk voor ons, Nederlanders, te stemmen.

Uit de O.-I. Mail.

Nog een goed Voorbeeld.

De correspondent van het Bat. Nieuwsblad te Magelang schrijft:

Iedereen weet, dat de meeste inlandsche ambtena-

ren, zelfs jonge, die eenmaal den dienst verlaten hebben, in het algemeen armoe lijden. Zij teren op het geringe pensioentje, en denken er niet aan uit te vermeederen door andere inkomsten langs wetigen weg. De meesten huldigen slechts 't „doelcefarniente”, vinden hun geluk in het houden van perkoetoets, kemphanen en gemaks (vechtanen) het gladwrijven van hun krisscheede en meer dergelijk interessant werk. Deze invaliden vatten slechts vuur, als zij te veel bezocet worden door crediteuren. Want de meesten zitten diep in de schulden, gemaakt in hun ambtenaarslooptaan.

Een waardig contrast hiermee is de gewezen wedono van Ramboesoerat, R. Tjokrodimedjo. Deze ambtenaar staat, evenals zijn broeders, zeer goed aangeschreven bij het gouvernement; doch, lijdende aan duizeligheid en hartkloppingen, moest hij, op aanraden van den dokter, zijn ontslag vragen.

Wat deze gepensioneerde thans verricht?

Hij kocht in de nabijheid van Magelang een stukje land, zocht zich knappe landbouwers uit en beoefende met deze den landbouw, in toepassing brengend 't geen hij als wedono slechts in theorie wist. Niet terugdeinzend voor uitgaven aan zijn proefvelden, kan hij thans op prachtige resultaten wijzen. En zie — de bevolking der naastliggende desas doen in alles den oud-wedono na, zoowel hun financieele krachten toelaten; en ook zij zien van hun werk goede resultaten: van het dieper omploegen van den grond, de methode van bemesting, de betere waterverdeling, de selectie van zaad, het bestrijden van ziekten e. d.

Dezen vreedzamen, wetenschappelijken landman mag men niet vergeten naast Raden Hasan uit Banten.

„Plezier”-reizigers.

18 Dec. is met de Mossel het eerste Cook's gezelschap op Java gekomen.

Het had een dag eerder kunnen aankomen, wanneer het met de Koning Willem III van Singapore ware vertrokken, schrijft het Nieuws v. d. Dag v. N.-I.

Nu was de tijd voor de reis over Java al zeer krap genomen, en er kon geen dag gemist worden, aangezien het gezelschap te Soerabaja op den 28en December weer sloop gaat naar Singapore, d.w.z., wanneer de pakketboot op tijd van Soerabaja vertrekt, hetgeen te betwijfelen valt.

Men houde goed voor oogen, dat dit Cook's gezelschap bestaat uit menschen, die voor hun plezier reizen, en verneme dan, op welke manier dat geschiedt:

Het gezelschap stapte om 7 uur aan wal, vertrok naar de benedenstad met den 7.11 trein; ging per tram naar het Hotel des Indes; ontbeet; maakte daarop direct een rijtoer door de stad; vertrok per boemeltrein om half twee; lunchte er in alle haast; had ruim één uur om den Plantentuin te bezichtigen; verliet Buitenzorg om half vier, gaande naar Soekaboemi; kwam omstreeks 6 uur te Soekaboemi aan, om zich daar lam te vervelen tot etenstijd; at; legde zich te slapen, om vanochtend weer voor dag en dauw op te staan, ten einde den 8 uur trein naar Garoet te nemen. Het gezelschap bestaat uit menschen op leeftijd.”

Het is nu maar te hopen, dat alles goed afloopt.

Bebouwing van het Koningsplein.

De Redacteur van de Java-Times is lang niet goed te spreken over de te Batavia hangende plannen tot bebouwing van het Koningsplein, en hij geeft aan zijn scherpe afkeuring daarvan als volgt lucht:

„Op de vergadering van 15 Dec., die bijeenkwam om de kwestie van de bebouwing van het Koningsplein te bespreken, is men niet tot een resultaat kunnen komen.

Wij moeten hier onze verwondering uitspreken, — zegt de Redacteur — dat een dergelijk vraagstuk zich kon voordoen.

Wij zouden van harte instemmen met een voorstel, om de bestaande gebouwtjes op het Koningsplein op te ruimen, meer speciaal het station en de stallen; deze zijn afschuwelijk, en zijn daar absoluut niet op hun plaats.

Wij zouden het zelfs niet betreuren, wanneer de race-baan werd overgebracht naar een meer geschikt terrein buiten de stad, en wij zijn van meening, dat men de beide op het Koningsplein gevestigde sportclubs gevoegelijk zou kunnen voorstellen, om gebouwtjes op te richten, wier aanblik bezoekers niet onpasselijk zou maken.

Bovendien zouden wij gaarne een blok fraaie Gouvernementsgebouwen zien verrijzen aan het gedeelte van den weg, dat op het Plein uitziert, en wij zijn van meening, dat men daar ter plaatse geen handels-inrichtingen moest toelateren.

Wij zijn van meening, dat de hoofdstad van het „rijkste land ter wereld” zeker wel het geld moest kunnen vinden, om van het Koningsplein een behoorlijke plek grond te maken, in plaats van een verwaarloosde en slordige vlakte, als hoedanig het plein zich thans voordoet in de oogen van hen, die soortgelijke plaatsen in Parijs, Londen of Berlijn kennen.

Maar dat iemand op het denkbeeld kan komen, om daar te gaan bouwen, schijnt ons toe weinig minder te zijn dan heiligschennis. Er zijn geen woorden voor zulk een plan.

Het is alsof iemand met moedwil een van zijn longen zou willen vernielen.

Wij kunnen ons dan ook niet voorstellen, dat iemand, — althans niet iemand, die toerekenbaar is, — ernstig aan zulk een plan zou kunnen denken. Hij zou gevaar loopen in een krankzinnigen-gesticht te worden opgesloten.

„Een ziertje overdrijving valt in deze boutade niet te ontkennen”, merkt de redactie van het Nieuws v. d. Dag voor N.-I. op.

Een gevaar voor Indië.

Onder dezen titel schrijft „Oud Krijgsschouler” in het Bat. Nieuwsblad van 22 Dec. j.l., een belangrijk artikel over Indië's defensie. Als antwoord op een paar ingezonden stukken daartegen, zegt hij in het blad van 30 Dec. ten slotte:

„Ter verduidelijking van de bedoeling van ons oorspronkelijk artikel, herhalen wij:

De door het legerbestuur voorgestane richting: het brigadeverband, achten wij thans uit den booze. Het waarom hebben wij voldoende gemotiveerd.

Echter is het niet uitgesloten, dat wij metertijd voorstanders zouden kunnen worden van een speciaal B. V. leger, maar dan niet behept met de nu bestaande politieke en paedagogische fouten.

Maar dat „metertijd” ligt helaas nog in het verre verschieft. De onmondigheid van ons schoon Insulinde belet afdoende maatregelen. Wel staan wij, volgens sommigen zelfs zeer nabij, aan den vooravond van een sprong, die de sociale evolutie zal nemen, een sprong, gericht op financieele zelfstandigheid, scheiding van gewone en buitengewone inkomsten en uitgaven, een eigen volksvertegenwoordiging, een eigen vloot, een eigen leger, een eigen koloniale defensie..... maar zullen wij dat nog beleven?

Wel houdt mr. Thomas ons politiek geweten wakker — het laatst nog in zijn gespied hoofd-artikel in Jong Indië van 26 December, getiteld: „Wachter, wat is er van den nacht”, — wel staan enkelen hem daarin krachtig bij, maar..... wanneer?

En daarom meenen wij te moeten herhalen: „Een eilandenrijk wordt verdedigd in de eerste plaats door een vloot met versterkte steunpunten aan de kust en gesteund door een veldleger.”

Welnu, éerst die vloot, dan een veldleger, dat zonder zijn kracht tegen den I. V. te verliezen, te land indirect die vloot in haar actie steunen kan.

En als dan, na jaren en jaren, Insulinde een kroonkolonie geworden is met financieele zelfstandigheid, een open binnen- en achterland, er partij getrokken wordt van de enorme rijkdommen ten bate van Indië zelf, als dan een getallenverhouding van Europeanen tot inlanders een geheel andere geworden is, als ook de inlander heeft geleerd en ondervonden, dat onze en zijn belangen dezelfde zijn, dan, ja dan misschien mogen wij een speciaal B. V. leger gaan verlangen.

Maar dan is tevens de noodzakelijkheid van een I. V. leger tot een fractie van de tegenwoordige teruggebracht.

Maar..... hoe lang nog?

Het door „Oud-Krijgsschouler” aangehaalde artikel van Jong Indië werd den schrijver in de pen gegeven door een verhandeling in de November-aflevering van de Revue de Paris over de erfopvolging ten onzent, waarbij ook Nederland's koloniale beleid ter sprake wordt gebracht:

„En Nederland had als koloniale mogendheid moeten leeren zich niet over te geven aan de genade van de eerste de beste natie, die het in het hoofd krijgt een landing op Sabang of Batavia te beproeven.

„De Soenda-eilanden, en Sabang in het bijzonder, zijn in het voorjaar van 1905 als het ware door een toeval aan een gevaar ontkomen. Bij den aanvang van den russisch-japanschen oorlog was het in den Haag algemeen bekend, dat een der strijdvoerende partijen trachten zoude vrijen toegang tot de haven van Sabang te krijgen. Het was voor haar van belang daar opnieuw te kunnen proviandeeren. Met

grootte moeite vermocht het nederlandsche gouvernement zich voor die vreedzame indringing te behoeden. Het had andere aanslagen te weerstaan. Japan bemoeide zich met het geval: de Reuter-telegrammen brachten het bericht, dat de neutraliteit van Nederlandsch-Indië in twijfel getrokken werd. Er moest terstond handelend worden opgetreden; al wat Nederland aan gepaniserde kruisers bezat — vijf notedopjes met een inhoud van 6000 ton — kreeg last zich maanden lang in de buurt van Sabang te stationneeren!

„Door deze eenvoudige bedreiging derhalve met een scheur in de neutraliteit van Indië, om dat smal strookje lands voor een „coup de main” te kunnen beveiligen, moest Nederland zijn overig kustgebied ontblooten, en, wat erger is: Nederland moest zijn toch reeds zoo geringe zeemacht van het moederland wegzenden! Wat zou er gebeurd zijn, indien Japan in Indië troebelen had verwekt? Een nog ernstiger vraag: op welke wijze zou het nederlandsch-indisch gouvernement zich bij een aanval van middelen van verdediging voorzien hebben? Zeker, Indië heeft zijn leger! Maar behalve dat de Atjeh-oorlog, de steeds bloedende wonde, die niet sluiten kan, de beste elementen van dat leger voor zich opeischt, kan men toch niet enkel een uitsluitend middels de koloniale infanterie belletten, dat Japan of de Vereenigde Staten of het Australisch Gemeentebest hunne troepen op Java ontschepen. Wat zou er op den dag, waarop het een dezer machten gelukte de andere voor te zijn, van het equatoriale Nederland worden? En wat zou er van Nederland zonder koloniën worden?

„Droevig verval eener heerschappij, die vele uren van roem heeft gekend! Afstand doende van alle fierheid, schijnt Nederland bevreesd te zijn voor elke toekomst!”

Mr. Th. Thomas, den zeer verdienstelijken hoofdredacteur van dit nieuwe Bataviasche tijdschrift, heeft dit oordeel pijn gedaan, en uit zijn verontwaardiging o.m. in de woorden:

„Indië onverdedigd! Wij zijn er vast van overtuigd, dat leger en vloot in de ure des gevaars hun plicht en zelfs meer dan hun plicht zullen beproeven te doen, doch of hunne krachten toereikend zullen zijn voor die plichtsvervulling, is een vraag, waarop wij geen bevestigend antwoord durven geven.

„Wat de middellijke en onmiddellijke oorzaak van al die achterlijkheid is?

„Zoolang Indië zijn eigen rechtstreeks landsbestuur niet heeft, kan het zich niet snel en naar behooren ontwikkelen en blijft het achter en achterlijk.

„Wij staan bij niemand achter in de erkenning, dat Nederland het beste met Indië voor heeft, doch wij zijn verbaasd over de blijkbaar ongeneeslijke kortzichtigheid der nederlandsche regeering, die voor een goed bestuur van het kleine Nederland, de medewerking van 150 volksvertegenwoordigers onontbeerlijk acht en het onmetelijke indische rijk zonder eenige medewerking meent te kunnen bestieren. Kan het onverantwoordelijker? O, dat het nederlandsche Volk eens bevroedde, besefte, doorgrondde, welk hoog spel thans gespeeld wordt met het erfgoed der kloeke, fiere mannen, die hun leven hebben gegeven ter bevestiging van den roem der oude Republiek! O, dat het nederlandsche Volk eens daadwerkelijk toonde vertrouwen te stellen in de loyaliteit en de kunde van hen, die hier in deze landen voor de eer van Nederland waken! Een parlement, een parlement voor Indië! Nederland zou verbaasd staan over de vlucht, welke Indië, dat thans als een gevangen vogeltje in Nederland's hand hijgt, in een korte spanne tijds nam. De indische burgers, die thans slechts aan de bittertadel politiseeren, zullen in Indië's vergaderzaal toonen mannen te zijn, ten volle voor de bestuursstaak berekend; zij zullen naar Bulow's woorden, dat tegenwoordig die natie den rang van groote mogendheid heeft, die door haar handel en nijverheid een groote rol in het wereldverkeer inneemt, Indië tot den rang van groote mogendheid verheffen; zij zullen Indië een leger en een vloot weten te geven, welke zich waar noodig met klem zullen kunnen doen gelden. De amerikaansche vloot heeft Australië, Japan, China en Singapore bezocht en ons Indië als ware het een „quantité négligeable” omgevaren; wie voelen kan, vertrekt het gelaat als voert hij pijn. Toen de amerikaansche vloot Insulinde naderde, had een krachtige vloot haar ter begroeting tegemoet moeten stoomen. Zulk een handdruk doet de kracht van den arm voelen! Indië, mits economisch behoorlijk ontwikkeld, is rijk genoeg, om zich de weelde van een krachtige vloot te kun-

nen veroorlooven, en daarom juist zijn zij, die Groot-Nederland, dat is: Nederland en Indië liefhebben, verontwaardigd over artikelen als 't door ons aangehaalde, omdat dezen zooveel waars bevatten dat sedert lang niet meer waar had mogen zijn.”

Dat het noch in Atjeh, noch in Midden-Celebes alles „pais en vrede” is, blijkt uit onderstaande berichten, die de jongste mail ons bracht.

De toestand in Atjeh.

Uit Kota Radja schrijft men dd. 14 December aan de Sum. Bode o.m.:

„Men heeft wel eens gezegd, dat de groote postweg over Java aan duizenden menschen het leven heeft gekost, maar hier is het, hoewel op kleiner schaal, vermoedelijk evenzoo gegaan.

Het restantje, dat er nu nog woont, schijnt onverbeterlijk te zijn.

En toch zijn die menschen allen geregistreerd, dat wil zeggen: ze dragen, als het noodig is, een pasje bij zich, maar doorlopend zitten daar beneden in de buurt, en het schijnt wel, dat de marechaussées van Bireuën niet bij machte zijn, om dat terrein schoon te houden, ja, ieder oogenblik komen ze zelfs Bireuën nog beschieten; nog pas is daar een schildwacht op post aigemaakt.

Een groote maand geleden was daar zelfs de cavalerie heen gezonden, maar die bood, met haar groote paarden midden op den weg staande, zulk een prachtige schijf, dat ze genoodzaakt was, dekking te zoeken, en dat dekking zoeken ging zoo vlug, dat ze door de heeren djahats hartelijk uitgelachen werden.

En zoo tobben we hier op Atjeh verder, vandaag hier, morgen daar, maar tot een eind komen we niet, en zullen we wel nooit komen ook, 't blijft de bekende kringloop!

Eenigen tijd geleden las ik ergens, dat de generaal Van Heutz ons leger zooveel actiever had gemaakt dan vroeger, daar werden zelfs de woorden gebruikt: „generaal van Heutz heeft uit het leger gehaald wat er in zit.” Nu, dat is bijna waar, hoewel letterlijker dan die schrijver zelt bedoelde, want de generaal van Heutz heeft er zooveel uitgehaald, dat er bijna niets meer in zit.....

In den nacht van 5 op 6 December pleegde een amboinesch fuselier van het 3e bataljon infanterie zelfmoord, na een brief achtergelaten te hebben aan zijn broeders met de opdracht, om voor zijn vrouw en kinderen te zorgen.

Voor die broeders een minder aangename St. Nicolaasverassing en voor de vrouw en kinderen zeker ook minder prettig.

Het schijnt, dat al dat vechten en doodmaken van menschen een slechten invloed uitoetent op sommige naturen; zoo nu en dan hoort men hier nog al eens van zelfmoord of poging daartoe onder de militairen.

Verzet in Midden Celebes.

De Resident van Menado seinde 24 Dec. j.l.:

De Assistent-Resident van Donggala rapporteert, dat den 16den Dec. eene vijandige beweging merkbaar werd onder de Towana in Centraal Banggai en op de grenzen van Todjo Banggai. Deze stam behoort niet in dit gewest. Thans zijn in Boven Bongka Tadjjo door ons twee Towana opgevat, die de bevolking aldaar opruiden tegen ons. Zij deelden mede, dat de Towana te Kawoeri in het gebergte versterkt waren, en dat eenige Toampana uit dit gebied zich bij hen hadden gevoegd.

Ons hoofd, de Ondergoeroe van Boven Bongka, op kondschap gezonden, werd aangevallen. Een volgeling werd licht gewond, een aanvallende is sneuvelde.

Twee groepen uit Posso, onder luitenant Hofman, vertrokken naar Boven Bongka. De civiel gezaghebber van Kolonodale werd door den civiel gezaghebber van Posso gewaarschuwd. Dezen werd door den Assistent-Resident van Donggala opgedragen een persoonlijk onderzoek in te stellen en het optreden te leiden.

Boedi Octomo.

De vergadering van het hoofdbestuur dezer Ver., welke, zooals wij in een vorig nummer vermeldden, te Djocja op 20 Dec. zou plaats hebben, was, zoo lezen wij in het Bat. N.b.l., betrekkelijk van weinig beteekenis. Men bepaalde zich tot het aanwijzen van eenige commissarissen meer om het hoofdbestuur bij te staan.

Wel zullen er vele voorstellen op schrift gesteld worden door de verschillende afdelingen, maar de behandeling dezer voorstellen zal nog eenigen tijd duren.

Th. A. A. SIMONIS

34 GROENMARKT — OVER DE — PRINSESTRAAT.

TELEFOON No. 2535 □ DEN HAAG.

Groote keuze

Wollen en Donzen DEKENS.

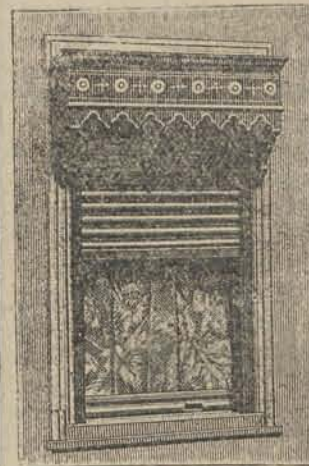
MAGAZIJN GESLOTEN VAN HALF EEN TOT TWEE UUR.

INSTITUUT
VOOR VREEMDE TALEN.

VEREENIGING VAN DOCENTEN.
DIRECTEUR: Dr. W. F. STUTTERHEIM.

Latijn — Grieksch — Fransch — Duitsch —
Engelsch — Spaansch — Italiaansch — Rus-
sisch — Zweedsch — Noorsch — Deensch —
Maleisch — Javaansch en Soendaneesch. —

Prospectus en inlichtingen:
van Galenstraat 1b.



Heineken's(oudste)
Glazenwasscherij
Stoom Jalouzieën-
Rolluikenfabriek
KETTINGSTR. 6,
DEN HAAG.

v.h. Drie Hoekjes 3.

Telefoonnummer 2478.

AMSTERDAM, van der Helstraat 1.

UTRECHT, Potterstraat 28.

RIJVSUM, - ARNHEM, - NIJMEGEN.

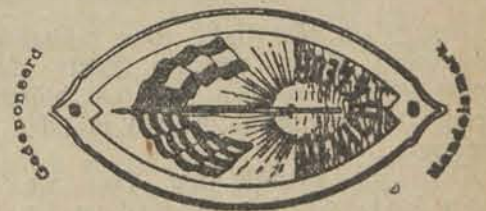
VIERKLEUR-Rijwielen

de beste.

VAN 'T WOUT

Koningsplein 6

TELEFOON 2562.



zijn

VROLIJK &

Noordeinde 140^B

TELEFOON 3144.

Dit is te begrijpen! Voor zoo'n reuzentaak kan men niet langzaam en nauwkeurig genoeg werken. Waar verder de noodige rechtspersoonlijkheid, en de fondsen nog ontbreken, kan het hoofdstuur nog weinig doen. Voornamelijk geldt het nog de plannen uit te werken.

Het is zeer juist gezien niet te hard van stal te loopen. Als binnen het jaar 1909 een organisatie van Boedi Oetomo geheel tot stand is gekomen, dan mogen wij Allan erkentelijk zijn, schreef de Javaansche correspondent van het blad.

Onder het opschrift:

„In verband met Boedi Oetomo”

schrijft de heer Dr. J. Groneman uit Djocja in hetzelfde blad een uitvoerig artikel, naar aanleiding van het door hem betreunde feit, dat het roulette-spel weder in de sociëteit aldaar zijn intrede deed met de wedrennen; hij zegt o.m.:

„En tegen dat dobbelen kom ik op met al de kracht, waarover ik beschikken kan.

Waarom?...

Omdat we, ook in verband met het ontwaakte bewustzijn der Javanen, er toe zullen moeten komen te erkennen, dat zij en wij gelijke rechten hebben, en dat het niet aangaat hun 't dobbelen te verbieden en hen er voor te straffen — en 't ons, Europeanen, als waren wij hogere wezens, die ver boven hen bevoorrecht behooren te worden, toe te staan.

„Onder die dienaren der wetenschap vindt men geen dobbelaars, geen spelers. Hun tijd is te kostbaar voor een niet verheffend, niet veredelend, dus nietig en niet waardig tijdverdrijf. Zij hebben wel wat beters te doen, en meer dan wat men in een menschenleven volbrengen kan. Maar ook, als zij slechts de grondslagen leggen, waarop de na ons komenden zullen kunnen voortbouwen, dan zullen zij hun plicht vervuld en niet vruchteloos geleed hebben.

Zoek de regeering bij hen haar steun in den moeilijken strijd tegen de booze machten, die haar bedreigen, nu zij, nog onbekend met wat Boedi Oetomo worden zal, nog aarzelt in te grijpen, niet wetend wat te doen om de snel zich ontwikkelende macht van de jonge, maar veelbelovende vereeniging aan haar bedoelingen te verbinden, en met haar te streven naar de verheffing der indische volkeren tot een meer menschaardig en gelukkiger bestaan, dan mogelijk, denkbaar kan zijn, zoolang zij hen als onmondigen en minderwaardigen behandelt en hen straft voor 't toegeven aan een ondeugd, waaraan zij haar eigen rasgenooten — natuurlijk tot ergernis der verongelijken — tijd en geld laat offeren, als ware dat geen ondeugd, geen den mensch verlegend en diens booze lusten, diens nijd en zelfzucht voedend kwaad, een ontegenzeggelijke vloek in vergelijking met de reine, de geestverheffende en veredelende genietingen van wetenschap en kunst.

't Is mogelijk, dat enkelen onder hen, die nu hun vrijen tijd nog met kaartspelen dooden, als eenmaal de regeering dat spel aan allen verbieden zal, er toe komen zullen dien tijd aan andere en edeler genietingen te wijden. Zij zullen betere menschen worden.

Als Boedi Oetomo de regeering bewogen zal hebben, om deze gelijkstelling voor de wet van Inlanders en Europeanen te erkennen en te bevestigen, dan zal de jonge vereeniging, in overeenstemming met den rijken zin van haar eenvoudigen naam, een goede daad volvoerd hebben.”

Navolgenswaardig.

Hoe er in Ned.-Indië voor liefdadige en nuttige doeleinden flinke sommen gelds uit particuliere beurs gegeven worden, kan o.a. blijken uit de volgende mededeelingen, die wij in de jongste mail vinden:

De „Vereeniging tot verbetering van het lot der Blinden in Indië” ontving het aangenaam bericht, dat haar een bedrag van duizend gulden, vrij van rechten, werd gelegeerd door wijlen den heer A. I. Meijer, in leven gepensionneerd majoor der artillerie.

Een ingezetene van Batavia heeft aan het hoofdbestuur van de vereeniging „Onze Toevlucht” een som van f.1000 geschonken, teneinde daarvoor aan de minder gegoede kinderen, van Batavia en Meester Cornelis, van wie verwacht kan worden, dat zij op feesten als St. Nicolaas en Kerstmis weinig genieten, een blijden dag te bezorgen.

Het bestuur der Vereeniging zou op den 28en Dec. een morgenfeest geven in den Planten- en Dierentuin, waaraan ongeveer 1500 kinderen zullen kunnen deelnemen.

Te Soerabaja hebben een aantal technici een bijeenkomst gehouden, teneinde in onderling overleg te treden omtrent de mogelijkheid om thans al een aanvang te maken met de beoefening der luchtvaart.

De resultaten, welke dit jaar in Europa zijn verkregen, gaven daartoe wel eenige aanleiding, zoo lezen wij in het Soer. Hbl.

Sttaande de bijeenkomst werd voor een kleine f.20.000 ingeschreven, als een begin van kapitaalvorming.

Naar het Bat. N.blad vernam, is het kapitaal huis op Salemba, met het kolossaal diepe en, eertijds bewoond door den heer Suermond, voor f.36.000 aangekocht door de Vincenius Vereeniging, voor uitbreiding van hare onderwijsinrichting.

Ten slotte een paar grappen uit de Soer. Ct.:

Een assistent-resident op de buitenzittingen vertrekt voor korten tijd met verlof naar Java. Dus gaat hij ook zijn eersten klerk goedendag zeggen.

„We zullen maar geen afscheid nemen”, zegt hij, „want over 3 weken ben ik weer terug. Tot weerziens dus!”

Klerk met stralend gezicht: „Tot wederziens be-reid, mijnheer!”

De assistent-resident, iemand met enorme zelfbeheersching, lachte niet.

Een ander hoofd van plaatselijk bestuur gaf eens aan een ondergeschikte, net zoo een als bovenbedoelde eerste klerk, een geduchten uitbrander, wegens een gemaakte fout.

Hij zou dit doen, en hij zou dat doen..... en als-ie niet oppaste!...

De klerk had wel onder de tafel willen kruipen, maar dat durfde hij toch niet.

Het eenige, wat hij deed, nadat zijn chef had uitgeraasd, was een paar maal te zeggen: „'t Welk doende, meneer, 't welk doende”...

Deze uitdrukking, zoo vaak door hem onder allerlei stukken neergeschreven, beteekende voor hem de diepste onderdanigheid.

De boosheid van den heer assistent-resident was meteen over!

WEST-INDIË.

Curaçao.

We ontleenen aan de *Wekker* van 31 Dec. l.l. het volgende:

Het handels- en scheepvaartsverkeer tusschen deze kolonie en Venezuela is hervat. De Duitse consul op dit eiland, de heer C. Fensohn, belast met de bewaring van het archief van het Ven. consulaat alhier, is gemachtigd, om de vaartuigen en passagiers, bestemd voor Venezuela uit te klaren en van de noodige papieren te voorzien. Ook met Colombia zijn de handelsbetrekking over de nabijgelegen havens hersteld. Van hier zijn bereids twee Ned. schoeners naar Maracaibo vertrokken.

Met het s.s. „Zulia” zijn verscheidene uitgeweken Venezuelanen, die jarenlang op Curaçao gevestigd waren, o.a. de heer Herman Leyba, sedert een paar jaren mede-redacteur van „El Imparcial” en generaal G. S. Rieraal naar hun vaderland teruggekeerd. Zij maakten gebruik van de daartoe strekkende uitnodiging door president Gómez tot alle Venezuelanen in den vreemde gericht. Talrijke vrienden en kennissen deden hen uitgeleide aan boord. Aan de kade was door hun zorg, de kapel van het Weerbaarheidskorps opgesteld, die bij afwisseling 't Venezuelaansch en het Nederlandsch volkslied liet hooren, die telkens met kreten van „Leve Venezuela!” „Leve Gómez!” door de Curaçaoanaren of met die van „Leve Nederland! Leve Koningin Wilhelmina!” door de Venezuelanen begroet werden. Onder de aanwezigen aan boord bespeurde men een adjudant van den gouverneur, die afscheidsgroeten van dezen aan de vertrekkenden gebracht had.

Twee vlugschriften, een geteekend door voornoemden generaal en een door den heer I. van Lier Ez, namens het volk, werden bij die gelegenheid verspreid. In hartelijke bewoordingen nam de generaal afscheid van het gastvrije eiland, „voor welks bewoners, met wie hij en familie heeft geleefd, hij een onbegrensde dankbaarheid bewaren zal”, enz. zijn geschrift „A Curaçao” besluitende met deze woorden: „Mijn naam zij te allen tijde voor alle Curaçaoanars en voor ieder hunner die van den beste hunner vrienden.” Het vlugschrift van den heer van Lier Ez bevatte en hartelijken afscheidsgroet aan de vertrekkenden.

Naar luid van berichten, zijn de gerepatriëerde Venezuelanen met liefde en geestdrift door het volk en de Regeering te Caracas ontvangen. Op hun weg werden zij herhaaldelijk warm toegejuicht.”

WAT DE INLANDER ZEGT.

Uit een bespreking, welke de *Bintang Soerabaja* het in den Oosthoek van Java meest gelezen maleische dagblad, wijdt aan het door het Kamerlid, den heer

H. van Kol, op de zitting van den 11en November van het vorig jaar ten aanzien der suikercultuur medegeleede, blijkt, hoe de overdrijving, waaraan de sociaal-democratische partij zich soms schuldig maakt, over kan slaan op den Inlander: „Of er werkelijk fabrieken zijn, die tot 200% dividend uitkeeren”, zegt de redactie van het blad, „kan zij niet beoordeelen; wel kan zij verzekeren, dat de beheerders der suikerondernemingen zich zoo goed als niet om het lot van den inboorling, hun medearbeider, bekommeren, al maken zij winsten van ettelijke tonnen gouds. Zij denken er niet aan, deze in de winsten der fabriek te doen deelen. De inlander wordt ongeveer gelijkgesteld met een buffel, die geacht wordt genoeg te hebben aan een handvol stroo dagelijks voor zijn arbeid op sawah en tegalveld ten behoeve der onderneming, wier winst geen halve cent minder mag zijn, want als de boter op het brood van de Heeren in Nederland niet dik genoeg ligt, maken deze zoo'n lawaai, alsof zij den aardbol uit eikaar willen doen spatten. Wat kan het hun schelen, dat de javaansche buffel geen aandeel krijgt van de vruchten van zijn zweet en bloed. Een handvol stroo is immers voldoende! Maar dan moet men er zich ook niet over verwonderen, dat Djagobang (de roode haan) dikwijls in de riettuinen kraait. De beheerders der ondernemingen doen hoegenaamd geen moeite om den kleinen man voor zich te winnen; integendeel, zij vinden, dat hunne belangen zeer uiteenloopen. In hunne groote begaerlijkheid slaan zij volstrekt geen acht op de behoeften van den inboorling.

„Heeft het enig nut, om deze op de suikerfabrieken heerschende toestanden in de 2e Kamer der Staten-Generaal te bespreken? vraagt het blad verder, daarop ten antwoord gevend: Hoegenaamd niet, want er zijn te veel leden, die zelf aandeelen hebben in suikerfabrieken of bevriend zijn met deelhebbers in dergelijke ondernemingen. Van hen moet dus de kleine man geen bescherming verwachten. Zoolang de kapitalisten inhelig van hart blijven, kunnen de Staten-Generaal den Inlander geen steun verleen en moet deze zichzelf helpen. Werk niet dan tegen voldoende loon, leert het blad. Wanneer zij allen het met elkander hierover eens zijn, dan zal de kapitalist gedwongen worden, om aan de eischen van den koeli (arbeider) gevolg te geven. **Eensgezindheid zal den inlander in den strijd tegen den kapitalist sterk maken**”, is de moraal van het blad.

Zou het niet nuttig kunnen zijn voor den inboorling zelf, als een deskundige op dit gebied in hetzelfde blad er eens ernstig op wees, hoe ook hier de wijsheid in het midden ligt en op de keerzijde dezer medaille? vragen wij.

Het huwelijk van een Europeesche jongedame van goeden huize, dochter van een hoofdofficier, met een regentszoon — welke dame nu weder naar Nederland moet zijn teruggekeerd, — geeft Sabaar aanleiding, om in de *Pemberita Betawi* zijne rasgenooten voor dergelijke echtverbindingen te waarschuwen. Deze schr. is hier en daar zeker ook niet van overdrijving vrij te pleiten. „Waarom zou een Europeesche vrouw voor een Inlander liefde gevoelen?” vraagt hij. „Deze liefde kan niet oprecht zijn, zij heeft eene bijbedoeling; waarschijnlijk koestert zulk een meisje groote verwachtingen van een dergelijk huwelijk. Worden die verwachtingen niet vervuld, dan zoekt zij een middel om van ons af te komen en laat zij ons in den steek. Dit is al herhaaldelijk gebeurd. Soms aast zij op hetgeen wij bezitten, en dan gaat zij nog erger dan een struik- of straatroover te werk.

„Bowendien”, zoo zegt hij, „zien de nederlandsche autoriteiten niet gaarne, dat een inboorling een europeesche vrouw heeft. Zoo'n vereeniging wekt niet alleen bij de belanda koertjatji (het nederlandsche plebs), maar zelfs bij de ontwikkelde ergernis op. Schrijver verzekert, dat zulks niet louter een veronderstelling van hem is, maar dat hij het met zijne eigene ooren gehoord heeft. Ook staat een europeesche vrouw, die de echtgenoot van een inboorling is geworden, veelal aan allerlei kwaadsprekerij en lasterpraatjes bloot.

Aangaande de vereeniging van Inlandsche vrouwen met mannen van europeeschen en anderen landaard, zegt schrijver: vrouwen worden niet beschouwd als echtgenooten, maar, bij wijze van spreken, als middel om den dorst te lesschen. De uit deze verbintenissen geboren kinderen worden veelal verwaarloosd. Soms keert de man, tot welstand gekomen, naar zijn vaderland terug en laat hen achter, alsof het jongen van een kat zijn, roept schrijver met begrijpelijke verontwaardiging uit. De moeder, zijne gewezen concubine, met haar kroost zonder middelen van bestaan aan haar lot overgelaten, moet wel

den slechten weg opgaan. Deze vrouw toch was niet gewend om te werken. Het eenige, dat zij verrichtte, was de verzorging van haar lichaam, opdat zij er goed bleef uitzien. Als zij dan weer vrij is, nog een betrekkelijk voorkomen heeft, doch geen geld, wat zal daarvan het gevolg zijn?" vraagt hij terecht.

Poedijo satoto geeft in de Pernyagaän een uitvoerige uiteenzetting der voorwaarden, waaraan verenigingen en vergaderingen moeten voldoen, willen de deelnemers buiten politie- en justitieaanraking blijven; een zaakrijk artikel, dat in dezen tijd van veel nut kan zijn.

Een nabootsing van een allesbehalve aanbevelenswaardig, gelukkig vrij zeldzaam Europeesch gebruik vinden wij in de Poetri Hindia, waar een lid van de ka o e m m o e d a (jong-Indië) een vrouw van dezelfde beginselen vraagt, die lezen en schrijven kan en liefst ook de nederlandsche taal verstaat. Evenals dergelijke blanke trouwlustigen, verzoekt hij toezending van een portret, en verzekert hij algeheele geheimhouding. Het „fortuin daarbij gewenscht" vergat hij zeker nog te vermelden!

WAT DE CHINEES VERTELT.

Herhaaldelijk reeds werd aan de redactie der **Bintang Soerabaja** gevraagd, wanneer de Keizer van China op Java vertegenwoordigers of consuls zal aanstellen. Zij, die gehoord hadden, dat dezen er binnen een à twee maanden zouden zijn, wenschen, nu dit niet gebeurd is, te weten, hoe het met deze zaak staat. Het blad, dat hierop telkens het antwoord schuldig moest blijven, geeft thans echter de volgende uiteenzetting: „Vertegenwoordigers en consuls worden slechts dan in een land geplaatst, wanneer daaromtrent tusschen de betrokken regeeringen een overeenkomst bestaat. Op dit oogenblik wordt uit naam van den Hong té van Tiong Kok en van de Koningin der Nederlanden door den chineeschen gezant in den Haag met den Nederlandschen Minister van Buitenlandsche zaken onderhandeld. Zijn die onderhandelingen afgeloopen, dan zal uit naam der beide vorsten tusschen het Haagsche Ministerie van Buitenlandsche zaken en het G w a b o e p o *) te Peking een traktaat gesloten moeten worden, dat dan door de Nederlandsch-Indische Regeering zal bekend gemaakt worden. Te Batavia zal waarschijnlijk een consul aangesteld worden, en op andere plaatsen, welke daarvoor in aanmerking komen, vice-consuls. Wat thans nog die onderhandelingen bemoeilijkt, verklaart de **Bintang Soerabaja**, is de kwestie van den rechtstoestand der chineezers.

Het Nederlandsch Gouvernement verlangt, dat de in Indië geboren chineezers onderdanen van Nederland zullen zijn. Wat zal er echter moeten gebeuren, indien de chineesche Regeering hiertegen

*) Ministerie van Buitenlandsche zaken. Dit is de naam in de taal der Hokjan-chineezers, waaruit de chineesche bevolking van Java hoofdzakelijk bestaat. In den Almanach de Gotha wordt de naam van dit departement in het mandarijn-chinees opgegeven en heet het W a i w o e p o e.

bezwaar mocht maken? De rechtspraak is altijd een moeilijk punt geweest, zegt het blad. Wanneer een Nederlander in China een overtreding begaat, staat hij niet voor den chineeschen rechter terecht, doch voor een rechtbank, gevormd door de verschillende consuls ter plaatse. In Nederlandsch-Indië wordt de schuldige chinees, onverschillig of hij een sien khè (in China geboren) dan wel een peranakan (in Indië geboren) is, voor den politierechter getrokken. Hij moet dan dikwijls allerlei plagerijen ondervinden van den kant van ondergeschikte politiebeambten, die niet veel beter zijn dan landloopers, die op de beuzen van anderen leven.

In hare Zaterdagsehe causerie beklagt hetzelfde blad er zich over, dat men, omdat chineezers zich wel eens aan opiumsmokkelen hebben schuldig gemaakt, thans alle zonen van het Hemelsche Rijk in dit opzicht over één kam gaat scheren. Zie maar eens, roept het uit, wanneer de douane of de politie de goederen van een chinees visiteert! Dan gaat het toe, alsof elke chinees noodwendig een smokkelaar moet zijn. Kan het Gouvernement geen einde maken aan deze krenkende bejegening van den chinees? vraagt het blad, en geeft daarbij, om den fatsoenlijken man van den smokkelaar te onderscheiden, vrij naïef het volgende middel aan de hand: In het strafwetboek worde een artikel opgenomen, bepalende, dat, alwie wegens smokkelen, hetzij door de politie of door de justitie, is gestraft geworden gedurende een zeker aantal jaren, — al naar gelang van de zwaarte der straf, — een dadelijk kenbaar teeken op zijne kleeren moet voeren!

Ook wijst de **Bintang Soerabaja** op de armoede onder de b a b a h s of p e r a n a k a n chineezers, welke met den dag toeneemt. Moet men hieraan geen aandacht schenken? vraagt zij, moet men daarmede wachten, tot die paupers, ten einde hunne maag te kunnen vullen, geheime genootschappen met slechte bedoelingen hebben gevormd? De regeering zou wijs doen, dan peranakan-chinees de middelen te verschaffen, welke hem in staat stellen een mondvol rijst te verdienen. Waarom wordt de deur der kazerne niet voor hen geopend? Het indisch leger heeft gebrek aan soldaten. Uit Europa wordt geen voldoende aanvulling gezonden. Bij den inbooring is de lust om dienst te nemen niet groot, slechts dobbelaars en opiumschuivers laten er zich voor vinden. Bij de chineezers zijn daarvoor genoeg liehebbers, krachtig van gestel en voldoende ontwikkeld, zoo zij de overtuiging krijgen, dat zij het tot onderofficier kunnen brengen, en dat, bij gelijke verstandelijke ontwikkeling tusschen hen en den europeaan geen onderscheid zal worden gemaakt. Want zij willen liever onderofficier worden dan schrijver zooals thans, met een maandelijksch salaris van dertig gulden, zonder kans te hebben op pensioen.

Zij, die na twaalf jaren dienst, den onderofficiersrang hebben bereikt, zouden met nederlanders gelijkgesteld moeten worden, daar hun voortdurende omgang met blanken in de kazerne dit alleszins zou wettigen. De Regeering neme eens een proef met werving van soldaten onder de hier geboren chineezers", raadt het blad aan.

Uit dit vertoog valt op te maken, dat de redac-

tie der **Bintang Soerabaja** — zeer terecht — de in Ned.-Indië geboren chineezers ook als Nederlandsche onderdanen wenscht beschouwd te zien.

Een ingezonden stuk in het Nieuws van den Dag van N.-I., geschreven naar aanleiding van den boycot der Handelsver. Amsterdam door de semaranusche tiong ho a's, wekt den lachlust (membikin ketawa) der **Bintang Soerabaja** op. In het kort komt de inhoud van dat ingezonden stuk op het volgende neer: Een nog bestaande groote, engelsche handelsfirma heeft door haar streng optreden tegen de chineezers, wanneer deze hunne geldelijke verplichtingen tegenover haar niet konden nakomen, hun toorn opgewekt. Deze hebben toen onder elkander een notariële overeenkomst aangegaan om niets meer bij deze firma te koopen, sub poene eener geldboete. Gemelde firma stoorde zich niet aan den boycot en verkocht hare handelsgoederen op publieke veiling, zonder garantie van het Gouvernement, tegen contante betaling. Men kon zoowel in het groot als in het klein, bij het stuk, koopen. Aan dezen verkoop werd groote publiciteit gegeven, niet alléén ter plaatse, maar ook in de aangrenzende residentien. Het gevolg daarvan is geweest, dat alles goed verkocht werd en de verkoop den eersten dag één ton opbracht. Na drie of vier verkoopingden moesten de chineezers den boycot opheffen.

Wat beoogt men men dit vernaal? vraagt het blad, kwasi onnoozel. Om aan de H. V. A. te Semarang te raden hetzelfde te doen? Het is waarlijk om te lachen, dat er in den tegenwoordigen tijd nog europeanen zijn, die hoorende doof en ziende blind zijn! Zij gaan dagelijks met den chinees om en hebben niet opgemerkt, hoe deze in zijne denkwijze veranderd is. Zij meenen, dat de tegenwoordige tiong ho a precies zoo is als zijne ouders, de teng lang's van voor 10 à 20 jaren. *)

Laat de H. V. A. eens een dergelijke verkooping houden, roept de **Bintang Soerabaja** triompherend uit, laat zij duizenden strooibijljetten verspreiden, laat zij in alle maleische bladen advertentiën plaatsen, en laat ons zien, hoeveel tiong ho a's op die verkooping zullen komen!

Vroeger dacht ieder chinees uitsluitend aan zichzelf, tegenwoordig zijn alle chineezers solidair.

Volgens de Java-Bode, gaat het blad voort, zou de H. V. A. zich tot de Nederlandsch-Indische Regeering hebben gewend, met verzoek bijzondere maatregelen tegen den boycot te nemen.

De Bond van geneesheren heeft den administrateur eener suikerfabriek geboycot. Wij raden dezen heer aan, zegt het blad ironisch, om ook aan de Regeering te verzoeken tegen dien bond bijzondere maatregelen te nemen, al heeft die zich ook niet bij notariële acte tot den boycot verbonden.

Op deze wijze zal de H. V. A. haar doel niet bereiken, besluit het blad. Gesteld, dat, met behulp der overheid of der justitie, een notariële acte buiten werking kan worden gesteld, de gevoelens der

*) Vroeger noemden de chineezers zich als volk „teng lang" en China Teng Soa of Iong San. De Kék bèng tong (Jong China) spreekt nu respectievelijk van tiong ho a en Tiong Kok.

FEUILLETON.

AFSCHIED.

BRIEVEN VAN EEN ZWERVELINGE.

Vervolg.

Dan neemt de nieuwe „Petro" het woord, en daar hij het Boegineesch nog niet machtig is, ziet hij om naar Imalo, onzen tolk, en verzoekt hem te vertalen wat hij zeggen gaat. Imalo staat achter mijn stoel, hij gaat vlak bij mijn buurman staan, en deze zegt kort en bondig op een hartelijken toon iets tot het volk — dan zwijgt hij en wacht tot Imalo het vertalen zal.

Maar Imalo zwijgt.

„Imalo?" vraagt hij, verwonderd over het stilzwijgen.

„Ja 'm", (hij spreekt het woord „meneer" nooit uit) „ja 'm", stamelt Imalo en barst dan opeens in snikken los.

Het is een pijnlijk oogenblik. Alle oogen zien naar dien grooten, langen man op het podium, die daar staat te schreien als een klein kind, en plotseling, als aangestoken, beginnen daar in de zaal de oude zoogmoeder te schreien en de oude vorstin van Mario in haar zwartfluweelen baadje en de jonge Aroe Penintjing verbergen haar hoofden in de handen en schreien — en ik zie Ikambe neer-

gehurkt naast een der vorstinnen, mij aanzien en lachen en schreien tegelijk en bevend de dikke tranen wegvegen, die langs haar oud gezichtje rollen. Onder al dat geruisch door vraagt de nieuwe Petro:

„Zou je 't nu kunnen zeggen, Imalo?"

„Ja, 'm", ja, 'm", begint Imalo weer — maar als hij spreken wil, is zijn stem weg..... en volgt er weer een lange, pijnlijke stilte. Juist als ik mijn buurman zacht voor wil stellen er een eind aan te maken door het den anderen tolk te laten doen, verheft Imalo bevend en onnoodig hard zijn stem en brengt het zooveen gesprokene over in de taal van het land.

De prins-gemaal, die even een blik gevangen heeft uit de donkere oogen zijner vrouw, dankt met een paar woorden; dan sluit de ass.-resident de vergadering.

Maar nu al het officieele is afgeloopen en wij naar huis willen gaan, klimt alles op het podium, en weldra zijn mijn man en ik door onze bruine vrienden omringd en komen ze onze hand drukken. Sommigen gaan mede het pad op naar huis — Aroe Penintjing, de datoe van Mario, de vrouw van Aroe Lompeengen, allen gaan mee, en ieder der vorstinnetjes hebben een sleep van ongeveer vijf en twintig volgelingen.

De „Koningin van Soppeng", die alleen bijzondere teekenen van zieleven heeft gegeven door met haar groote oogen te spreken, laat zich trotsch opheffen op den schouder van haar knecht, en terwijl

de anderen allen met ons meegaan, gaat haar vorstelijke stoet voornaam langzaam den stijgenden weg op naar huis.

Dien verderen morgen staan in mijn kamer de gapende koffers te wachten. Er is geen denken aan pakken, want het stroomt af en aan van bezoekers, die komen vaarwel zeggen. Aroe Penintjing, het jonge vorstinnetje met de groote, brutale oogen, blijft zelfs den ganschen morgen. Ik heb haar nog nooit zoo week gezien en herken haar nauwelijks, als ze daar naast me zit en haar gezicht in de zijden patalo verbergt en mijn hand neemt om die te drukken, of stilletjes tegen de leuning van mijn stoel uitschreit. Ik weet wel, dat al die ontroering, niet alleen de hare, maar ook die der anderen, die in de voorgalerij en zelfs op de trap van het huis zitten, meer mijn man geldt dan mij, maar daar hij het te druk heeft, moet ik ze alleen ontvangen, en zoo wordt al die hartelijkheid over mij uitgestort. Imalo verschijnt af en toe om mij te helpen „spreken", maar drie keer komt hij ook opeens ongevraagd uit het kantoor en zegt met een harde, bevende stem:

„Ik ben ook altijd bij meneer geweest. Ik heb alles mee gemaakt met hem, vanaf dat meneer nog niets van de taal wist tot nu toe!"

Daarna verdwijnt hij weer, en hooren wij hem snikken achter de deur van het kantoor...

Wordt vervolgd.

mensen kan de wet toch niet veranderen. Dwang zou den chinees eer tot meerder verzet aansporen. Nu wordt alléén de filiaal-zaak te Semarang geboycot, maar, wanneer men geweld gaat gebruiken, staat de Bintang Soerabaja niet voor de gevolgen in!

Zooals onze lezers zich zullen herinneren, heeft de H. V. A. te Soerabaja destijds aan alle eischen der verbonden chinezen moeten toegeven, om aan den boycot een einde te maken.

Dit resultaat zal de semarangsche boycotters niet minder vrijmoedig stemmen. De chineesche tweedehands handelaar is er zich meer en meer van bewust, dat hij in het boycot-stelsel een geduchtig wapen heeft.

Van Vreemde Koloniën.

Het Indisch nationaal congres.

Vervolg.

De besluiten, die door het Indisch Nationaal Congres werden aangenomen, hadden meerendeels betrekking op de voorgenomen hervormingen, waarvoor erkentelijkheid werd betuigd, terwijl ook de Aziaten-quaestie in Transvaal werd ter sprake gebracht, welke in Engelsch-Indië door de voorstellingen, welke daar van de zaak werden gegeven, veel kwaad bloed heeft gezet.

Opgemerkt werd, dat, toen in de zitting van den derden en laatsten dag van het Congres de bekende leider Gokhale aan het woord kwam, deze wel voorstelde de goede wenschen van 't Congres over te brengen aan de heeren Hume en sir William Wedderburn, maar de naam van sir Henry Cotton niet werd genoemd. Men brengt dit in verband met de herhaalde en onnoodige aanmerkingen waarmede deze „vriend van Indië” lord Morley vervolgde.

De heer Gokhale zeide, dat de hervormingen alles aan Indië gaven, wat de Indiërs op het oogenblik konden verwachten, en richtte zich daarbij tegen hen, die het recht van veto van het bestuur critiseerden, terwijl hij wees op het feit, dat in Engeland zelfs een dubbel recht van veto bestond, een voor het Hoogerhuis en een voor den koning. Het ware een ijdele waan te hopen, dat het bestuur dit recht zou laten varen.

Het volgend Congres, dat van 1909 dus, zal te Lahore bijeenkomen.

Het is in de laatste jaren een gewoonte geworden, dat tegelijk met het Nationaal Congres ook een industriële conferentie wordt gehouden.

De conferentie van Madras werd voorgezeten door Rao Bahadur R. N. Mudholiar, die in zijne openingsrede o.a. het volgende opmerkte:

„Onze beperkte hulpmiddelen, het verschijnsel dat men tengevolge van gebrek aan ondervinding en mislukkingen en teleurstellingen in het verleden geneigd is al wat nieuw is met eenige aarzeling te aanvaarden, benevens de voorwaarden voor een goede uitkomst, leggen onzen leiders den plicht op, om met zorg te overwegen, wat in deze te doen staat. Een afgerond en geheel uitgewerkt plan van werkzaamheden zou voor elke provincie, neen voor elk district dienen te worden opgesteld. De bestaande industrieën, die voor verbetering vatbaar zijn, de in staat van verval verkeerende takken van nijverheid, waaraan nieuw leven kan worden geschonken, de nieuwe industrieën, die in het leven kunnen worden geroepen, van dit alles zou aantekening moeten worden gehouden, met vermelding van de belangrijkheid, de kans op succes, de meest geschikte plaatsen, de beste wijzen van toepassing, het minimum-kapitaal benodigd voor een loonend bedrijf, de bronnen en de kosten van den arbeid. Zulk een plan zou een licht zijn om hun den weg te wijzen, die een industriële onderneming op touw willen zetten. Dit is het minste, wat men verlangen kan van het bestuur en van de leiders der Indische gemeenschap. Men zou in elke provincie een directeur van nijverheid moeten hebben, naar het voorbeeld van Madras, en een klein comité van 8 tot 12 leden, van wie minstens de helft niet-ambtelijke Indiërs bij industrie of handel betrokken zouden moeten zijn, zou aan dien directeur moeten worden toegevoerd. Dit comité zou na bestudeering van het beschikbare materiaal een operatieplan opmaken, en tevens dienen als vraagbaak voor de velen, die inlichtingen verlangen.

Op den laatsten dag van het Indisch Nationaal Congres kwam te Amritsar het Al-mohamedaansch verbond bijeen. Aan de openingsrede, door den voorzitter Ali Imam gehouden, ontleenen wij de volgende merkwaardige uitingen:

„Mijne heeren, in deze dagen van politieke troebelen en onrust staan betuigingen van loyaliteit op

glibberigen bodem. Maar dit wil ik zeggen, dat het verstandige deel van Indië het feit erkent, dat de vooruitgang van het land afhangt van het behoud van de orde en den inwendigen vrede, en dat de goede orde en de binnenlandsche vrede, met het oog op de toestanden, zooals die thans in ons land worden aangetroffen en nog zeer langen tijd zullen blijven bestaan, de Britsche souvereiniteit eischen. Britsche souvereiniteit niet in den vorm als dien, waarin Canada, Australië en Zuid-Afrika tot het moederland in betrekking staan, maar Britsche heerschappij in den vorm als waarin ons land gedurende 50 jaren in het genot is geweest van den inwendigen vrede. Geloof mij, dat, zolang wij niet hebben geleerd om verdraagzaam tegenover elkander te zijn, om ons te vernietigen boven de vooroordeelen van verschil in ras, taal en godsdienst, en de groote kloof te dempen, welke op intellectueel gebied de verschillende volkeren van Indië van elkander gescheiden houdt, de Britsche souvereiniteit, de hoofvoorwaarde is voor den vooruitgang van het land.”

Tenslotte vatte de voorzitter de leuze van het Al-Mohamedaansch verbond in Indië als volgt samen:

„De leuze van het verbond is samenwerking met de heerschers, samenwerking met onze niet-mohamedaansche landgenooten en aansluiting onder ons zelve.”

Fransch Guyana.

In den laatsten tijd wordt in Frankrijk meer dan gewone belangstelling aan den dag gelegd voor genoemde kolonie, die, naar onze lezers zullen weten, op het oogenblik lijdt aan verschillende kwalen, waarvan de politieke niet de minst gevaarlijke is, wijl daaruit weer andere voortvloeien.

De gouverneur der kolonie, Rodier, heeft in een den 1 December II. in den Conseil Général te Cayenne gehouden rede betoogd, dat nu vóór alles zaak is om de financiën der kolonie in behoorlijken staat te brengen.

Het budget van 1907 sloot met een tekort van 300000 francs en desniettegenstaande werden aanvullingscredieten geopend tot een totaal bedrag van 900000 francs.

De koloniale huishouding is er op veel te kostbaren voet ingericht, wat in die streken meer voorkomt, en gouverneur Rodier heeft ronduit verklaard dat het hem onmogelijk voorkwam eenige leening, hoe klein ook, te sluiten, zolang niet belangrijke besparingen waren verkregen in de bestuurskosten. Dat zal niet het werk zijn van een enkelen dag; er zijn rechten verkregen, waaraan slechts de dood der rechthebbenden een einde kan maken. Maar het is nu het oogenblik om tot inkeer te komen, in het belang der kolonie.

„Zooals de toestand op het oogenblik is,” schrijft Henri Lorin in de „Dépêche Coloniale”, „gaat Guyana den ondergang tegemoet. Door de misslagen zijner bewoners en van het opperbestuur is het nu slechts een placer en een bagno, en wel een slecht ontgonnen placer en een stervend bagno. Zoo gaat het niet langer. De goudindustrie is in Guyana onderworpen aan bepalingen, die de moderniseering van het bedrijf niet bevorderen. Enkele mijnen maar zijn behoorlijk toegerust. Zij, die het meest zeker zijn van de groote natuurlijke rijkdommen van het land te profiteeren, zijn de opkoopters van goud, bij wie de kleine ontginners en de stroopers met het product van hun arbeid terecht komen. Het is een dwaling, te meenen, dat voor de exploitatie van goudvelden geen kapitalen noodig zijn. Door het kleine bedrijf aan te moedigen maakt men, dat de placers van Guyana worden afgeroomd, maar niet behoorlijk ontgonnen. Voorts worden door de aan avonturiers verleende faciliteiten tal van slechte subjecten aangetrokken, waardoor de maraudage is ontstaan, die een ware plaag voor Fransch Guyana is, welke veel beter ware te bestrijden door een betere mijnwetgeving dan door de oprichting van nieuwe gendarmerie-brigades.”

Naar de heer Rodier meent, en Lorin sluit zich daarbij aan, moet er naar worden gestreefd om Fransch Guyana weer tot een landbouwkolonie te maken, zoodat de voordeelen, die de goudindustrie afwerpt, slechts als tijdelijke baten moeten worden aanvaard.

Het land beschikt evenwel niet over de noodige werkkrachten voor den landbouw. Fransch Guyana telt zeker niet meer dan 30000 inwoners, van wie er 12000 te Cayenne, de hoofdplaats, verblijven, terwijl gevoegelijk kan worden verklaard, dat die geheele kleine bevolking leeft van de goudindustrie of op de staatsruif teert.

Lorin meent evenwel dat men de gestraften van het bagno zeer wel aan het werk zou kunnen zetten, al ware het alleen aan de ontginning der placers, onder toezicht natuurlijk.

Het bagno is nu voor Fransch Guyana een uitwas, waarvan het zich gemakkelijk zou kunnen bevrijden, zonder dat de kolonie daar eenig nadeel van zou ondervinden.

Lorin bepleit dan immigratie van arbeiders van de Antillen onder contract, zoodat zij voor den duur

van hun verblijf in de kolonie uitlanders zouden blijven, die zich niet met de politiek, waaraan men op de Fransche Antillen zoo sterk doet, zouden hebben in te laten.

Alweer een.

Hertog Adolph Friedrich van Mecklenburg heeft een reis door Afrika gemaakt en daar onlangs in een te Berlijn gehouden voordracht het een en ander van verteld.

Het doel van de expeditie was de wetenschappelijke exploitatie van het terrein tusschen de Kivoe en Albertmeren, de streken gelegen in het Oosten van het Kagera-bassin en in de Roanda, de bosschen ten Westen van eerstgenoemd terrein, het Ouelle-gebied in den Congostaat en het Aroevimi bassin. Het doel was om de grens vast te stellen tusschen de west- en oost-afrikaansche flora en fauna, den geologischen toestand te onderzoeken van de vulkanen ten Noorden van het Kivoe-meer en die streken op te nemen.

De expeditie is dus ook in Belgisch Congo geweest en hertog Adolph Friedrich wees er in zijn voordracht nadrukkelijk op, dat de leden der expeditie zoowel als hij zelf slechts bewondering konden hebben voor het bestuur van Belgisch Congo, dat zijns inziens als model kon gelden op honderd aal gebied. Voorts verklaarde hij, dat geen hunner iets hadden waargenomen, dat afkeurenswaardig was, in de behandeling der inboorlingen.

VRAGENBUS.

Op de vragen in ons vorig nummer door den heer K. H. O. van Bennekom te Zutphen gedaan, kunnen wij, na gewonnen inlichtingen, antwoorden:

1e. De namen „baccoven” en „banannen” zijn in West-Indië niet synoniem. Onder baccoven wordt daar verstaan de dessert-vrucht, die in Oost-Indië pisang en in Frankrijk banane genoemd wordt, terwijl de West-Indische „banannen” tot een pisangsoort behooren, die niet dan gestoofd of gebraden eetbaar is, iets dergelijks als in Oost-Indië de „pisang-koeda”.

Er worden hier wel pisangs uit West-Indië ingevoerd, doch dit zou meer en geregelder het geval zijn, als er schepen met de noodige koelkamers tusschen daar en hier in de vaart waren.

2e. De Robusta is een koffiesoort, die den laatsten tijd veel op Java geplant wordt, omdat zij, zooals haar naam reeds aangeeft, beter bestand is tegen de ziekten, waaraan de koffieplant bloot staat; ook heeft zij een véél overvloediger bevruchting dan de van vroeger „wereldberoemde” Java-koffie. In geur en smaak moet zij het echter, volgens velen, bij laatstgenoemde afleggen. Doch... over smaak valt immers niet te twisten.

Oost- en West-Indisch literatuur-overzicht.

Indisch Militair Tijdschrift. Jaarg. 1908. Afl. 12.

W. H. schrijft over Het jenevergebruik op Atjeh, een onderwerp, dat in den laatsten tijd, in verband gebracht met het toenemend aantal zelfmoorden door militairen, meer en meer de aandacht van de pers heeft getrokken. In weinig woorden vertelt de schrijver, dat inderdaad „op Atjeh een overmatig drankgebruik heerscht; dat dit ten koste van eene behoorlijke voeding geschiedt, en dat het aanleiding heeft gegeven tot vele gevallen van zelfmoord.” In hoofdzaak schuilt dan volgens schr. de fout hierin, dat de soldaat op een buitenpost na vermoeiende dagtaak zijn eten niet gereed vindt, en liever naar de cantine gaat (waar in den regel voor behoorlijke verlichting is gezorgd), met de gevolgen van dien, dan zijn toevlucht te zoeken in het halfduister, bij een slecht brandend vuurtje op de kookplaats. Om dit te voorkomen zou de schr. onder meer gaarne zien, dat alle Europ. militairen per bivak tezamen één kongsi vormden, en een hunner als vaste kok werd aangewezen.

Goed bedoeld, maar toch eenigszins vreemd klinkt het nawoord van den Redacteur na schrijvers pogingen om een oplossing aan de hand te doen tot beteugeling van bovengenoemd kwaad: „Met genoegen hebben we deze stem uit Atjeh gehoord.” Goed bedoeld, omdat de Red. daarop onmiddellijk laat volgen, dat de kern van W. H.'s betoog neerkomt „op den eisch, die hoe langer hoe dringender spreekt: betere zorg voor werkelijke voeding te velde. De oplossing mag niet langer zijn: hier heb je geld, doe 't zelf, maar moet worden: Hier heb je eten — eet!”

Het is te hopen, dat de poging van W. H. in ruime mate de aandacht zal trekken, die zij zoozeer verdient, opdat, zij het wellicht langs andere we-

gen dan door hem aangewezen — een einde kome aan een voortwoekend kwaad, waarvan de aanwezigheid thans opentijk door „Een stem uit Atjeh” wordt erkend.

Dan wordt in deze afl. een kort in Memoriam gewijd aan den eenige maanden geleden hier ter stede overleden gep. majoor der Inf. O.-I. L., D. J. Ruitenbach. Eerst na zijn pensionnering ont-popte deze officier, die in Indië in alle stilte en bescheidenheid zijn plicht vervulde, zich in Nederland als een vruchtbaar schrijver, en zocht hij vooral zijn kracht in onderwerpen, de militaire opvoedkunde rakende. Aan de weverdiende hulde zijner nagedachtenis hier te lande door de pers gebracht, voegt de schrijver van Ruitenbach's necrologie toe: „Zijn geest moge nu heengegaan zijn naar gewesten, waarvan we niets meer vernemen, in zijne nagelaten geschriften zal de weerklink blijven voortleven en een dankbaar aandenken in het leven roepen aan hem, die tot het laatste toe zoo vol belangstelling bleef voor en zijne beste krachten wijdde aan het welzijn van het levende element in het Leger”.

Ten slotte zij gewezen op de bijdragen van Sp.: Is onze wijze van beoordeelen (van officieren) wel juist. — E. van Breda: Enkele opmerkingen naar aanleiding van het bevorderingsvraagstuk. — Dr. Felix: Het Noodverband. — A. J. Liefh: Onttrekking der administratie aan de Comp.-Commandanten. — E. K. A. de Neve: De kleeding en wapening onzer Infanterie.

Weekblad voor Indië. No. 35.

Ook het Weekblad bevat een artikel over: De zelfmoord in Indië, door den redacteur, Dr. R. Broersma. Deze schrijver constateert eveneens: „De berichten omtrent zelfmoord worden in Indië veelvuldiger. Telkens wordt mededeeling gedaan of de aandacht gevraagd voor gevallen, waarin militairen, Chineezers of Europeesche burgers en burgeressen de hand sloegen aan zichzelf.” Als genoeg bekende motieven noemt de schr.: Alcoholisme, melancholie en erfelijke belasting met nijpende kwalen. Maar 't is de vraag, of met die algemeen bekende oorzaken alle zelfmoordgevallen in Indië kunnen worden verklaard. Schr. meent, dat ook de afzondering, waarin velen leven, en de betrekkelijke eenzaamheid den levenslust verzwakken, en geeft den raad o.a.: voortdurend kennis te nemen van de groote gebeurtenissen; contact te houden met de Westersche samenleving, en zich van tijd tot tijd te verplaatsen tot het opdoen van nieuwe indrukken.

Een volgend artikel, ondertekend door „Soemedangische Inlanders”, met als opschrift: *Een verdienstelijk mensch als landsdienaar*, handelt over Raden Mohamad Saleh Mangkoe di Pradja, sinds 1898 dokter djawa, fungeerend civiel-geneesheer te Soemedang, die zonder overdrijving wordt genoemd „de verpersoonlijking van het doktersideaal”. Van dezen inlandschen arts getuigen de schrijvers, dat hij overal, waar hij zich vestigde, „op de handen werd gedragen.” Ten zeerste wordt zijn overplaatsing naar Merauke dan ook betreurd. Die overplaatsing „heeft als 't ware heel Soemedang in rouw gedompeld. Door de ingezetenen is alles gedaan, om die ramp te voorkomen, doch niets hielp. Het belang van den dienst is onverbiddeijk en vorderde blijkbaar, dat wij den populairen arts uit ons midden zien weggaan.”

Dokter Mohamad Saleh heeft echter inmiddels — zie de Officiële Ber. in dit Nr. — een ontslag uit 's lands dienst verkozen boven eene „verbanning” naar Merauke, zoodat hij vermoedelijk voor de Soemedangers behouden blijft.

Overigens bevat dit Nr. 35: Historische plekjes in Atjeh (vervolgd), door Gabriël. — Makassar-sche badplaatsen (met platen), door J. C. S. — Een kinderfeest te Jogja (met afb.), door L. — Nog eens: Sabang, door M. van Geuns. — Lain doeloe, lain sekarang, II (waarin de schrijver de middelen van vervoer op Java beschrijft). — In zijn Indrukken van den Dag houdt Chroniqueur o.a. eene beschouwing over westersche beschaving van oosterlingen, naar aanleiding der Darma-moordzaak.

Tijdschrift voor Nijverheid en Landbouw in Ned.-Indië.

De Januari-afl. opent met eene bijdrage van E. de Kruijff over: De fabricatie van Batavia-arak. De schrijver vermeldt als inleiding, dat, hoewel op verscheidene plaatsen op Java zich arakstokerijen bevinden, nergens het bedrijf zich zoo heeft ontwikkeld en zulke gunstige resultaten worden verkregen als te Batavia. De Batavia-arak heeft eene wereldreputatie en bedingt op de markt een veel hooger prijs dan de elders gestookte. De stokerijen te Batavia, vijf in getal, worden door

C. sineezen gedreven; het geheim der fabricatie erit van vader op zoon over.

M. Buysman geeft vervolgens eene uitvoerige beschrijving van het geslacht Eucalyptus, een boom, die tot veel meer doeleinden gebruikt kan worden dan eenig andere boomsoort ter wereld, met uitzondering dan van de palmen. Verder bevat deze afl.: Hevea-zaaibedden op Java, door A. van Rijkman. — De cultuur van sisalhennepe, door F. Maen. — De kurk, haar gebruik en hare productie, door Dr. Stange. — De reuzenboorder in het suikerriet. Een nieuwe vijand van deze cultuur in Centraal-Amerika, door Dr. Marchal. — Ziekten in de tabak in Dumbara. — Vruchten, meel en vezelpisang, door H. L. W. Costenoble. — De pisang in Costa-Rica. Gedroogde pisang en pisangmeel, door M. J. E. van der Laat. — Productenmarkt en wisselkoersen over December 1908.

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Aflevering 6 van den loopenden jaargang houdt in: Eenige statistische en andere gegevens, ontleend aan de civiel-geneeskundige jaarverslagen en de rapporten omtrent besmettelijke ziekten in Ned.-Indië over het jaar 1907 (op deze leerrijke gegevens hopen wij de volgende week terug te komen). — Over amyloïde degeneratie van den tarsus (met plaat), door Dr. L. Steiner. — Korte mededeeling omtrent bloedsdrukbeïng bij beri-beri, door F. H. van Hengel. Ten slotte eene bespreking van deel VIII van Atti della Società per gli studi della Malaria.

De Indische Mercur.

Het Nr. van 19 Jan. bevat de navolgende opstellen: Voordracht, gehouden voor de Ned. afd. der Ned. Ind. Maatschappij van Nijverheid en Landbouw over de tegenwoordige koffiecultuur op Java, door G. Elink Schuurman Gzn. In zijn voordracht bracht de heer E. S. natuurlijk ook de „robusta” ter sprake, omtrent welke koffiesoort de heer Van Beekkom in het vorig Kol. Weekblad zijne vraag stelde. Volgens schr. is de robusta „een bepaald zwakkere plant dan onze eigen koffiesoorten, de Java en de Liberia waren.” Dat deze koffiesoort de toekomstkoffie van Java zou kunnen worden acht hij vrijwel voor uitgesloten; hij stelt ze gelijk met de goedkope Afrika. „Gebrand zijnde heeft de Robusta alle eigenaardigheden van genoemde soort.” — Jaarboek van het Departement van Landbouw in N.-I., door Dr. K. W. van Gorkom. — Regeling van het muntwezen in Suriname. — Java-tabak. — De mijn-industrie op Sumatra. — Op de Londensche theeveilingen. — Inlandsche creditbanken op Java. — Invoer op Java in 1908. — Uitoer van Java in 1908. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financiële berichten en verslagen, benevens de overige wekelijksche rubrieken.

De Katholieke Missiën.

In het jongste Nr. is het slot opgenomen van: Een blik op Nederl. Oost-Indië voor vijftig jaar en thans. Verder een beschrijving van: Eene Dajaksche feestviering op Midden-Borneo, door Br. Th. O. Cap., waaraan wij een brokstukje ontleenen. „Na den maaltijd werd door de kamponghoofden een dans uitgevoerd. De trommen en gongs werden geslagen oorverdoovend. De dansers namen elk in de eene hand een doodshoofd, in de andere een parang met van vroeger gesnelde koppen versierd. Onder luid geschreeuw en gegil grijsden zij nu de doodshoofden aan, trokken ze voor- en achteruit, zwaaiden zij rond, staken zij met hun parang, deden alsof ze die koppen pas gesneld hadden, maakten daarbij met hun voeten op maat verschillende passen, in één woord, 't was akelig om te zien”... Toen de dans was afgelopen begon eerst voor goed het drinken, en helaas, het duurde niet lang, of sommigen waren dronken. 't Schijnt, dat de Dajaks niet veel kunnen lijden, maar zijn ze dronken, dan blijven ze toch maar door drinken, zingen en joelen.” Op één lichtpunt, bij zooveel akeligheid, kan de schrijver toch ook wijzen, als hij zegt: „Met de zedigheid valt bij dat al Godlof, veel mee. Ik heb niets kwaads gemerkt, mannen en vrouwen blijven goed gescheiden, en ze zouden in Holland er een lesje aan kunnen nemen.”

Neerland's Januari 1908.

Ook het orgaan van het Algemeen Nederlandsch Verbond brengt, bij monde van Mr. C. Th. van Deventer en Dr. J. B. Schepers, zijne hulde aan de nagedachtenis van den plotseling overleden arts J.

E. Tehupeiry. Een goed gelijkend portret van den jonggestorvene is aan de beschrijving toegevoegd.

Ten slotte zij gewezen op een bijdrage van Prof. Dr. K. G. Anton te Jena, getiteld: Die Nutzbar-machung der Verwaltungseinrichtungen der Eingeborenen im Lichte holländischer Erfahrung, in het eerste Nummer van het nieuwe maandschrift Koloniale Rundschau, en op een artikel over: „Unsere Mission auf Nias” in het Jan.-Nr. der „Berichte der Rheinischen Missions-Gesellschaft.

Vervolg opgave van bladen, tijdschriften enz., welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal Heulstraat 17, Den Haag, die dagelijks, Zon- en Feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur voor- tot 6 uur nam.

De Javabode t/m 30 Dec. '08.
Het Bat. Nieuwsblad idem.
Het Nieuws v. d. Dag v. N.-I. idem;
Soer. Handelsblad t/m 29 Dec. '08;
Delicourant t/m 23 Dec. '08;
De Padanger t/m 24 Dec. '08;
De Sumatrabode idem;
De Stem v. Indië No. 50 en 51;
Jong Indië No. 23 en 24;
Ned.-Ind. Effectenblad No. 99;
De Indische Mercur No. 4;
Suriname, Koloniaal Nieuws- en Advertentieblad, nos. 102 en 103;
Handelsberichten van het Min. van Landbouw, no. 97, 21 Januari 1909.
Exportblad no. 754;
Neerlandia no. 12;
Deutsche Kolonialzeitung No. 50 en 3;
Damesweekblad voor Indië no. 22 en 23;
Weekblad van Indië no. 34 en 35;
't Onderwijs no. 49 en 50;
Cultura no. 243 t/m 245;
La Quinzaine Coloniale no. 24 en no. 1 1909;
F. Fokkens, „Eene Hulp Landrenteregling in het belang der Inl. bevolking dringend noodig.”
Moederland en Koloniën, „Welken weg moeten wij volgen om den Javaan te ontwikkelen.”
Bijdragen Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië, 1e en 2e afl. (1909).

Officiële Berichten.

Uit de Javasche Courant van 24 Dec. 1908. No. 103.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend; wegens langdurigen dienst één jaar verlof naar Europa aan den leeraar te Batavia M. J. Doppenberg en aan den contr. J. Tideman.

Ontslagen: op verzoek eervol, de klerken W. H. de Blaer; F. W. A. D. Sihaja; L. A. White; W. H. Hornmann en L. Metman.

Benoemd: tot lid bij den gemeenteraad van Tegal, J. H. Levert en F. W. Wuthrich; tot lid bij den gewestelijken raad van Pasoeroean W. I. F. Stortenbeker; tot opzichter B. O. W. J. A. Hoogendoorn en L. H. Hovenkamp.

Ontslagen: op verzoek eervol, de patih van Indramajoe Raden Soera adi Widjaja.

Benoemd: tot inl. off. van justitie in het regentschap Soekapoera, Raden Soeriahardja; in Bandoeng, Raden Soerjawanangson; tot lid van den priesteraad te Sampang, Hadji Mohamad Fagi; te Tjilatjap Mas Moehamad Halipah; te Sragen, Ki Hadji Moehamad Imam.

Geplaatst: in de res. Cheribon, W. H. Ockers; in het gouv. Celebes en Onderh., M. Adriani.

Benoemd: tot onderwijzer 3e kl. te Sitoebondo, K. Hoving; tot hulponderwijzeres te Koeta Radja, Mej. E. M. d'Ancona.

Militair Departement.

Verleend; wegens ziekte, een jaar verlof naar Europa, aan den luit. der inf. A. Landzaat.

Uit de Javaansche Courant van 29 Dec. 1908. No. 104.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend; wegens langdurigen dienst een jaar verlof naar Europa aan den commies te Djokjokarta, B. Th. Maurits.

Ontslagen: eervol, de onderopzichter 1e kl. B. F. Joseph; de gouv. veearts A. C. A. Heshusius; de dokter-djawa te Soemedang Raden Mohamad Saleh Mangkoepradja; de veearts W. Oostingh; de deurwaarder bij den R. v. J. te Makassar A. J. Voll; de onderwijzer 1e kl. G. Banks; de 2e commies R. G. K. Pelt; bij het gouv. pandhuis te Koetoardjo Raden Singodiprodo.

Benoemd: tot electro-technisch ambtenaar 1e kl. J. de Graaff; tot 1e commies B.B., J. M. Swart Sutherland.

Ontheven: op verzoek eervol van zijne waardig-

heid van stedehouder (wakil) van het Gouv. van Ned.-Indië in het landschap Karangasem (Bali) I Goesti Gdè Djilantik.

Aangesteld: tot stedehouder in genoemd landschap I Goesti Bagoes Djilantik.

Bepaald: dat te Djatiroto (Pasoercean) een openbare Europ. school zal worden geopend.

Toegevoegd: aan den gouv. veearts te Semarang de gouv. veearts A. van der Steur.

Ontslagen: eervol als agent van de wees- en boedelkamer te Semarang J. C. Lutter en benoemd als zoodanig Th. A. Bernet.

Benoemd: tot agent van de wees- en boedelkamer te Makassar J. A. Piclaat.

Militair Departement.

Ontslagen: eervol op verzoek de 1e commies A. G. Wolff; de majoor der genie J. S. Redeker.

Bevorderd: tot 1en luitenant bij het wapen der inf. de 2e luit. C. L. Becking.

Geplaatst: bij het rechterhalf 15e bat. de kapt. H. H. Schadee; bij het 7e bat. de 2e luit. P. L. Mulder; te Soerabaja W. van Kregten; bij het 11e bat. de kapt. C. van Beuge; bij het linkerhalf 2e depôtbat. de 1e luit. P. D. A. Frankamp; bij het 14e bat. de 1e luit. R. P. P. van Riemsdijk; bij het 3e bat. de 2e luit. O. C. Tulleken; bij het 18e bat. de kapt. W. J. de Voogt.

Verleend: wegens ziekte een jaar verlof naar Europa aan den 1en stuurman P. Schuurman en aan den baasketelscheepmaker J. P. Houthuysen.

Ontheven: op verzoek van de functiën van geneesheer bij het marine-établissement te Soerabaja de gep. off. v. gez. dr. J. Rosenfeld.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het S.S. „Prins Frederik Hendrik”, gezagvoerder D. Nieman, van West-Indië naar Amsterdam.

A. J. Selhorst; J. Markholt van Dijckerhof; Dr. J. H. Verloop; Walter Strube; O. Prochnow; E. Eisenack; C. P. van Onselen; J. C. Mathieu; J. Schenk; J. Dissel; M. Jansen; L. A. van Beek.

Passagierslijst van het ss. „Prins Willem III”, gezagvoerder J. Aarents, van Amsterdam naar West-Indië op den 22 Januari 1909.

B. van Otterdijk; V. Dekoninck; J. A. Potmis.

Passagierslijst van het ss. „Koning Willem II”, gezagvoerder J. Teensma, bestemd te vertrekken van Amsterdam 23 Januari 1909.

Mevrouw A. Schotel en 3 kinderen; J. M. Hagenbeek, echtgenoot en 2 kinderen; K. v. d. Veen en echtgenoot; F. C. Drescher; J. Harting; Mevrouw E. Remmert en kind; Mevrouw A. H. Loeff en 2 kinderen; J. C. Maassen; C. G. van Houten Lzn.; M. H. Woutman; E. J. Vitranga en echtgenoot; Dr. J. H. J. van Barmen 't Loo; G. Hiemstra en echtgenoot; E. A. Meeter en echtgenoot; H. Wevers; L. v. d. Vinne; A. Vervloet; J. V. Ch. Wichers; J. W. v. d. Lely, echtgenoot en 2 kinderen; F. W. Freudenberg; M. Frankema; S. Lemstra; G. A. Winkel; H. Epping; T. A. E. Wynoldy; E. van Beugen; D. Vecht; J. G. Allebé; R. Kern; W. P. Holwerda; D. Bilderbeek.

Passagierslijst van het s.s. „Grotius”; Gezagvoerder P. Ouwehand. Vertrokken van Batavia 31 December 1908, aangekomen te Genua 24 Januari 1909.

J. Dinger; W. Verbrugge; J. K. W. Franssen; P. W. R. Petri; H. A. Dezentjé; R. v. Ameyden van Duijn; D. Kaan; L. Th. Schneider en Mej. J. T. Schneider; E. Ch. Mulholland, echtg. en k.; P. Cheriex; J. Th. Hosang; J. G. T. Meijer, echtg. en k.; Mevr. J. Karthaus; J. Tideman; J. Th. Andriessen en echtg.; P. Schuurman, echtg. en 2 k.; J. H. Reijpert; J. E. van Bloemen Waanders; J. A. van Beusekom, echtg. en 2 k.; H. J. Zee-man en echtg.; E. Straatmeijer; J. A. Visser, echtg. en 3 k.; G. Jølgersma; Ambos; F. F. G. Muschter, 6 k. en Mej. De Ybema; P. Legand; J. J. Torn; F. de Haan; Mevr. Wed. A. M. Donhuijzen en k.; benevens Hr. Ms. troepen en schepelingen.

Levensverzek. Mij. Arnhem.

Maatsch. Kap. Eén millioen gulden (volteekend).

Bijkantoor te 's-Gravenhage: Kettingstraat 23,

Directeur W. J. FONTEIN.

Bijkantoor te Batavia: Kali Besar,

Directeur J. WILDEMAN.

TOKO BAHROE

Gevestigd anno 1898.

Telef. Interc. 4796. A

v. Kinsbergenstr. 126 b/d Pr. Hendrikstr., den Haag.

Wederom ontvangen versche Samballans, Badjak, Petis, Peteh, Kemirie, Ikan Merah, Telor Troeboek, Oed Bassa, Brandal, en Sambal Oelek, Mie, Goela Djawa; Goela aren, Ikan Merah, Indische Zuren en Siropen. Diverse Kerrie soorten, Dodol-en Wadjieck. BILLIJKE PRIJZEN.

ADJAR SARI THEE steeds voorhanden.

Minzaam Aanbevelend,

W. BARNAS & DIEMERS. — Importeurs.

MODE-MAGAZIJN „CAMELIA”

A. G. M. BEEKMAN-DRIEHUIJS
ANNA PAULOWNAPLEIN 13 - 's-GRAVENHAGE.

CONFECTIE VOOR DAMES EN MEISJES.

PLUCHE EN FLUWEELEN MANTELS. - GEKLEEDE ROKKEN, ONDERROKKEN.
STOFFEN EN ZIJDEN BLOUSEN IN RUIME SORTEERING.

HOEDEN EN PELTERIJEN.

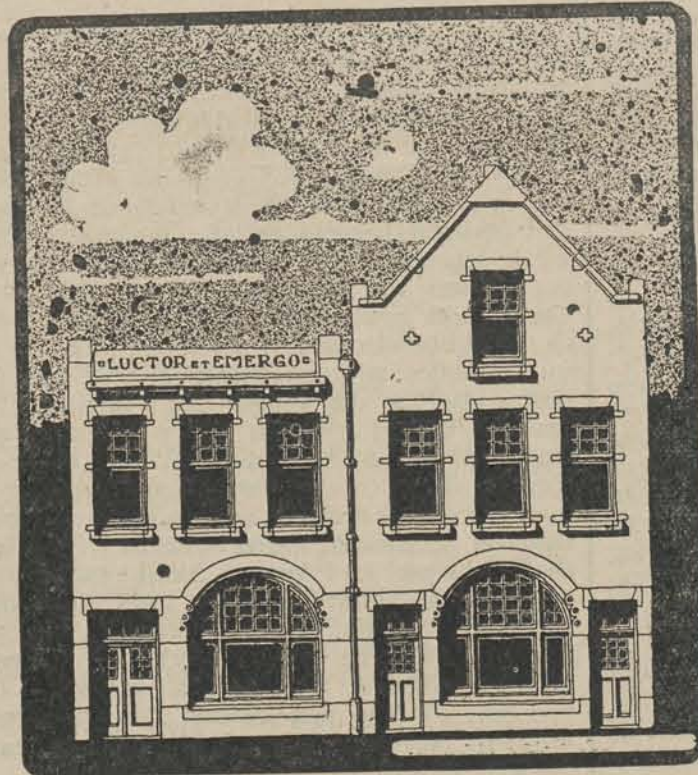
STEEDS VOORRADIG: DE NIEUWSTE CEINTUURS, DASSEN, AVONDDASSEN EN HANDSCHOENEN. CONCURREERENDE PRIJZEN.

VACANT.

VACANT.

N.V. Electrische Drukkerij

„Luctor et Emergo”



Amalia van Solmsstraat 2=4,

Telephoonn. 4424

=:

Den Haag

aan kinderen van Indische ouders
wier opvoeding in Holland moet worden
voltöoid, wordt huisvesting met
rijke bejegening en hulp bij studie
geboden door eene besch. dame.
jongens geplaatst zijn en die met de
samenwoont. Goede referentiën,
Indië. Br. fr. lett. M M Alg. Adv.
D. Y. ALTA, Amsterdam.

OPVOEDING

Het Hoofd eener Bijz. School zal
gaarne belast met de opvoeding van
paar KINDEREN.

Uitstekende referenties.

Adres: De Perponcherstraat 10
DEN HAAG.

Gouden Medaille.

Paris 1889



Internationale Tentoonstelling Hygiene

Haargroeimiddel

merk „CRINOFLOOR”

zijn de middelen waarvan men het
succes kan verwachten. Men vraag
overtuiging daarvan aan, de vele attesten
herstelden, welke gaarne op aanvraag
thuis worden gezonden. Mondeling of
telijk ADVIES KOSTELOOS.

C. ROMEIJN, Haarkundige, Spui 25, Den Haag
Eenig eigenaar.

CONDITIE BILLIJK. - NAMAAK VERBODEN
Succes bijna altijd zeker.